

Herr Wærn; Äfven jag anser särdeles önskvärdt, att detta anslag öfverföres till Nionde Hufvudtiteln, men då så icke kan ske vid denna riksdag, hoppas jag, att Friherre af Ugglas måtte till nästa riksdag väcka motion i ämnet.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad och Utskottets hemställan bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 1 April 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokolls-utdrag för den 30 sistlidne Mars.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets den 30 sistlidne Mars bordlagda Betänkande N:o 11, angående allmänna bevillningen.

Detta Betänkande begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, hvarjemte anmälde sig och yttrade:

Herr vice Talmannen: Jag får hemställa, att Bevillnings-Utskottets nu bordlagda Betänkande N:o 11 måtte blifva nedflyttadt till näst efter N:o 22 på föredragningslistan, eller Bevillnings-Utskottets Utlåtande N:o 12, angående villkoren för bränvinsförsäljning.

Till detta förslag lemnade Kammaren, nppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr vice Talmannen: Vidare får jag föreslå, att alla i slutet af föredragningslistan för detta plenum upptagna Betänkanden, hvilka blifvit bordlagda blott en gång, måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, för att då kunna ånyo bordläggas.

Jemväl detta förslag bifölls.

Föredrogs änyo Stats-Utskottets den 20 och 23 sistlidne Mars bordlagda Utlåtande N:o 41, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att detta Utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, hvarvid anmälde sig och yttrade:

Herr Brusewitz: Jag får den äran anhålla, att Kammaren täcktes besluta, det punkterna N:is 11, 20 och 21 i nu förevarande Betänkande må blifva till behandling i ett sammanhang företagna,

Grefve Hamilton, Henning: Jag vill ej motsätta mig den nu föreslagna åtgärden, om blott dertill kan visas ett giltigt skäl; men så vidt jag kan se, handla de tre punkterna om tre olika personer, och då antager jag, att Kammaren utan olägenhet kan behandla hvardera punkten särskildt. Möjligen finnes det till Herr Brusewitz's begäran något skäl, hvilket jag ej nu inser; men alldeles utan skäl tror jag icke att denna begäran kan bifallas.

Herr Brusewitz: Alla de tre ifrågavarande punkterna handla om pensioner åt embetsmäns enkor, och det var derföre, jag ansåg det vara lämpligast, att de behandlades i ett sammanhang.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Herr Brusewitz hade föreslagit att 11:te, 20:de och 21:sta punkterna af förevarande Utlåtande skulle i sammanhang företagas till afgörande, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på detta förslag, hvarvid svarades många nej jemte några ja, hvarefter Herr Grefven och Talmannen gjorde proposition derä, att Utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande, och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

1:sta—7:de punkterna.

Utskottets hemställanden bifollos.

8:de punkten.

Herr Hallenborg: Jag kan icke neka, att det var med en viss känsla af förvåning, som jag erfor huru anspråkslöst det anslag var, som Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition begärt åt Regements-stallmästaren Giese. I underdånig skrifvelse hade chefen för Hussar-regementet Konung Carl XV hemställt, att Herr Giese, hvilken länge och på ett högst förtjenstfullt sätt uppfyllt sina åligganden såsom Regements-stallmästare, måtte vid afskedstagandet komma i åtnjutande af samma förmåner, som äro Ryttmästare tillförsäkrade, eller en lika stor pension, som den, hvilken han haft rättighet att bekomma, derest han, i stället för att egna sig åt den, både mödosamma och i afseende på löneförmånerna ganska vanlottade, tjensten som stallmästare, i stället, qvarstannat inom regementet, der han alltid avancerat till ryttmästare och squadronschef, hvilket för honom varit vida angenämare både för hans

helsa och ekonomiska omständigheter. Jag förmodar, att största delen af Eder, Mine Herrar! har sig bekant Stallmästaren Gieses förtjenster. Under 43 $\frac{1}{2}$ år har han bestridt den ifrågavarande tjensten; han har under denna tid i ridkonsten utbildat icke allenast sitt regementes, utan ock en stor del af det öfriga Svenska kavalleriets officerare, och för den höga ståndpunkt, hvarpå det regemente han tillhör befinner sig, har det till en stor del honom att tacka. Såsom instruktör i ridning åtnjuter han ett så stort anseende, att, sedan Ehrengranats tid, någon skickligare än han i den vägen ännu icke framstått. För närvarande är han gammal och sjuklig, har inga enskilda tillgångar, och skulle derföre gå en i hög grad bekymmersam ålderdom till mötes, derest han icke skulle få större bidrag till sitt uppehälle än det Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet förordat. Då jag tager i betraktande den pension, som stuteri-cheferne få uppbära, — jag behöfver i detta afseende blott vända på bladet här och se hvad som blifvit föreslaget till pension åt Ståthållaren Silfverskiöld — och då jag jemför deras verksamhet med det långa och mödosamma arbete, hvarmed Giese varit sysselsatt och hvarunder han bokstafigen blifvit utsliten, synes det mig som om skillnaden emellan de båda föreslagna pensionsbeloppen är alltför stor, och att Stats-Utskottet på intet sätt handlat i öfverensstämmelse med rättvisa och billighet, då det med sådan njugghet gått tillväga emot en person, som har de mest grundade anspråk på tacksamhet, och som endast begär att få den pension, som han under andra förhållanden, äfven om han varit en fullkomligt oduglig ryttmästare, haft laglig rättighet att fordra.

För att vinna rättelse i detta fall, borde jag egentligen yrka afslag på Utskottets Betänkande, för att, derest detta äfven blefve Andra Kammarens beslut, saken nu kunde förfalla, för att nästa riksdag återkomma, då möjligen Herr Gieses fördelar bättre kunna iakttagas, men med den sparsamhetsvind, som nu blåser, vågar jag icke riskera något sådant, ty ett dylikt Riksdagens beslut kunde sedermera anses såsom ett hinder för densammas ledamöter att nästa år bifalla hvad som detta år blifvit afslaget, hvarigenom Herr Giese blefve urståndsatt att någonsin få uppbära ett förhöjdt pensionsbelopp, icke ens det obetydliga som nu är föreslaget.

På grund af dessa omständigheter, och ehuru utan synnerligt hopp om framgång, vågar jag anhålla, att Kammaren täcktes med afslag å Stats-Utskottets Betänkande besluta, att tilldela Stallmästaren Giese en årlig pension af 900 R:dr R:mt utöfver de 600 R:dr han har rätt att från Arméens pensionskassa utbekomma.

Friherre af Ugglas: Jag vill ej bestrida Herr Gieses stora förtjenster; men när Kongl. Maj:t pröfvat det ifrågavarande ämnet och gjort framställning derom till Riksdagen, så synes det mig ej lämpligt, att Riksdagen går vidare, än att bifalla allt hvad Kongl. Maj:t begärt. Hade den siste värde talaren, när han fick del af den Kongl. Propositionen, samtidigt väckt motion i ämnet, så hade Stats-Utskottet kunnat pröfva denna fråga och tillse, huruvida skäl förefunnnes, att bevilja Giese högre pension än Kongl. Maj:t föreslagit. Så har emellertid ej skett.

Jag anser att det skulle vara ett ganska farligt prejudikat, om Kam-maren, utan särskild motion och utan närmare utredning af frågan, höj-de den ifrågasatta pensionen utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag får derföre föreslå bifall till Stats-Utskottets Betänkande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag har blifvit förekommen af den siste värde talaren. Jag anser det icke allenast vara olämpligt, utan utan rent af ogörligt att bevilja ett högre pensionsbelopp, än som blifvit äskadt. Jag får derföre yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Stjernblad: Med fullkomlig kännedom om Stallmästaren Gieses stora förtjenster, kan jag ej annat än på det varmaste under-stödja Herr Hallenborgs förslag, och jag gör det så mycket heldre, som jag vet, att Giese, derest det ej beviljas, nödgas att, churu gammal och sjuklig, tjena qvar vid regementet. Såvida Herr Talmannen anser propo-sition kunna framställas på hvad Herr Hallenborg föreslagit, hvarför enligt min tanke något hinder ej torde förefinnas, så får jag yrka bifall till detta Herr Hallenborgs förslag.

Herr Hallenborg: Jag medgifver villigt, att jag vid riksdagens början kunde hafva väckt motion om förhöjd pension åt Stallmästaren Giese, men till min ursäkt får jag dock anföra, att jag då egde grundad anledning att tro, det Kongl. Maj:t Proposition skulle öfverens-stämma med den af chefen för Hussarregementet Konung Carl XV gjorda underdåniga hemställan.

Då jag dessutom visste, att inom Stats-Utskottet funnos åtskillige ledamöter, hvilka voro i fullkomlig kännedom om så väl Herr Gieses utmärkta skicklighet inom sitt yrke, som om hans ekonomiska omstän-digheter, och att detta Utskott sålunda vore i tillfälle att, efter inhem-tandet af nödiga upplysningar, föreslå förhöjning af det utaf Kongl. Maj:t begärda anslag, ansåg jag mig icke böra öka den redan alltför digra lunta af motioner, som vid denna riksdag blifvit väckta. Jag beklagar emellertid, att jag visat denna grannligheten, för hvilken jag af en före-gående talare fått uppbära förebräelse, och som verkligen är ett fel, då jag, till följd af den välvilja, som af åtskillige Kammarens ledamöter blifvit uttalad, hemtat anledning till den förmodan, att i sådant fall den gjorda framställningen blifvit bifallen. Men om denna välvilja verkli-gen förefinnes, kan saken ännu hjälpas, ty då i formelt hänseende intet hinder finnes, kan jag icke inse, hvarföre ej Kam-maren på stående fot kan likaväl bevilja, som afslå ett anslag, hvilket sednare fall allt som oftast eger rum. Jag ber Eder, Mine Herrar! att behjerta hvad jag nu haft äran framställa. Kan det vara rätt, att en person, som på ett så hedrande sätt under en lång följd af år uppfyllt sina tjenste-åligganden, och till hvilken Svenska kavalleriet står i en så stor tack-samhetsskuld, skall på sin ålderdom sättas i den sorgliga ställning, att antingen lida nöd, eller att, hvad som för honom skulle kännas kanske ändå mera smärtsamt, nödgas fortfarande bibehålla en tjenstebefattning, som han sjelf anser sig vara urståndsatt att på ett enligt hans åsigt värdigt sätt bestrida.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan oförändrad, och dels af Herr Hallenborg, bifall till densamma med förhöjning af pensionsbeloppet till 900 R:dr, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Hallenborg begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 8:de punkten af Ut-låtandet N:o 41, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifaller Kammaren denna hemställan på det sätt, att det för Regements-stallmästaren Giese tillstyrkta pensionsbeloppet förhöjes till 900 R:dr.

Omröstningen verkställdes, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 14.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag ber att få anmäla min reservation; dock mindre mot sjelfva det beslut, som Kammaren fattat, än deremot, att en sådan omröstning, som den hvilken nyss egt rum, har fått komma i fråga. Då Herr Talmannen ej ansett sig af grundlagen förhindrad att framställa proposition på den först i dag härstädes påyrkade pensionsförhöjningen, återstår för de af Kammarens ledamöter, som äro af annan tanke i detta hänseende, ej något annat än att att anmäla reservation emot åtgärden. För min del hyser jag den åsigt, att frågan om den förhöjda pensionen är en alldeles ny fråga, som först nu blifvit väckt, och således ej inom behörig tid, och hvilken vid detta förhållande samt då den dessutom ej varit remitterad till vederbörligt Utskott, och derstädes behandlad, ej hade bort kunna omedelbart göras till föremål för Kammarens pröfning och godkännande.

9:de punkten.

Herr Fåhræus: Jag vill ej bestrida, att det tillämpningssätt, som Utskottet i denna fråga gjort gällande, i allmänhet är riktigt. Någon juridisk rätt till pension kan ej åberopas af tjänstemän i sådana embetsverk, som ej äro på ordinarie Riksstat uppförda. Men det gifves understundom förhållanden, som göra ett undantag från gifna regler till en nödvändighet. Ett sådant fall synes mig inträffa med den förste af de här ifrågavarande tjänstemännen, nemligen Sekreteraren och Ombudsmannen i Salpeter-komitén, Schlytern. Han innehar pensionsåldern, han har i

fyratio år tjenstgjort i sin ifrågavarande befattning, och man kan med fog säga, att han dragit mesta tungan af detta verks förvaltning. Jag har inom Utskottet sökt göra den mening gällande, att en del af hans arvode måtte tillerkännas honom såsom pension med afseende på hans långa tjenstetid och utmärkta egenskaper, genom hvilka han tillvunnit sig allmän aktning; och jag blef inom Utskottet understödd af nära halfva antalet af dess medlemmar. Om prejudikat i detta afseende kunde gälla, så kunde en mångfald af sådana åberopas. Jag vill blott erinra, att, då vid riksdagen 1840—1841 Nummerlotteri-direktionen indrogs, beviljades åt desse tjenstemän rätt att åtnjuta sina arvoden för sin återstående lifstid, utan afseende på deras längre eller kortare tjenstetid. Likaså vid sista riksdagen, då Salpetersjuderi-staten indrogs. Ett särskildt skäl kunde åberopas i detta fall, nemligen det, att sjelfva Salpeter-komitéen förut ej kostat Staten någonting. Det är på dessa grunder jag vågar föreslå, att Kammaren ville besluta att tillägga Schlytern, i och för sin ifrågavarande befattning, en pension af sexhundra R:dr, att utgå under de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t i den nådiga Propositionen föreslagit.

Friherre af Ugglas: Det synes mig ganska välbetänkt, att Stats-Utskottet efter bestämda principer pröfvat de framställningar, som i allmänhet blifvit gjorda; men i detta särskilda fall tyckes mig dock Utskottet hafva gått till väga nog strängt. Stats-Utskottets enda skäl till afstyrkande af den nådiga Propositionen har varit det, att de här ifrågavarande befattningarne icke borde betraktas annorlunda än som tillfälliga uppdrag, hvilka icke kunde för innehafvarne grundlägga någon pensionsrätt. Hvad nu sjelfva styrelsen beträffar, så är det troligen för de fleste af Kammarens ledamöter bekant, att den ej kan anses hafva varit tillfällig, då den i mera än 50 år varit verksam. Den instiftades nemligen 1811. Hvad åter angår de tjenstemän, som här äro i fråga, så synes det af Utskottets Betänkande, att den ene af dem, nemligen Schlytern, innehaft sin befattning i 40 år, och den andre, eller Westerstrand tjenstgjort i 23 år; således kunna väl dessa befattningar ej kallas tillfälliga, om de än innehafts endast på förordnande. För min del anser jag desse tjenstemäns ställning närmast jemförlig med Salpetersjuderi-statens. Det är allmänt bekant, att, sedan vid sist hållna riksdag Rikets Ständer beslutat Salpetersjuderi-statens indragning, så uppfördes på indragningsstat alla de tjenstemän, som haft befattning vid densamma; och man kan väl ej säga, att deras tjänster varit af mindre tillfällig natur än de nu ifrågavarande. Kongl. Maj:t hade vid förra riksdagen föreslagit, att äfven de öfrige tjenstemännen vid salpeterverket skulle sättas på indragningsstat; men Rikets Ständer uttalade då den åsigt, att det vore mindre lämpligt att i sådant afseende yttra sig om dessa tjänster, hvilka då ännu icke voro af Rikets Ständer föreslagna till indragning. Det synes mig, som om de grunder, hvilka vid förra riksdagen tillämpades på Salpetersjuderi-staten, skulle kunna ganska väl göra sig gällande i förevarande fall. Vänder jag om sidan, så finner jag, att Utskottet föreslagit fortfarande aflöning åt förutvarande kanslerssekreteraren vid Krigsakademien, och denna befattning kan väl anses såsom fullt ut lika tillfällig som de ifrågavarande. Den regel har

i allmänhet blifvit tillämpad, att när, till följd af Statsmagternas beslut, ett embetsverk indragits, så har man ansett sig skyldig att uppföra de tjenstemän, som derinom funnits, på indragningsstat; och jag tror ej att tillräckliga skäl tala för att i detta fall göra ett undantag från denna regel. Jag får derföre för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Statsrådet Bredberg: Efter de sista båda anförandena har jag ej något att tillägga i denna sak; utan får jag tillstyrka bifall till den Kongl. Propositionen i sin helhet.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag vill visst icke bestrida Herr Schlyterns förtjenster såsom embetsman, eller den omtanke, han må hafva ådagalagt såsom sekreterare och ombudsman hos Salpeter-komitéen, Hans egentliga befattning är dock att vara Kongl. räntmästare. Såsom sådan innehar han en tjänst hörande till tredje lönegraden. Efter de af Rikets Ständer och Kongl. Maj:t fastställda grunder få icke med tjänst i denna lönegrad andra tjänster förenas. Hade således Herr Schlyterns befattning i Salpeter-komitéen varit en ordinarie tjänst, så hade det icke varit honom tillåtet, att förena densamma med räntmästaretjänsten. Nu har den varit betraktad såsom ett med särskildt arfvode förenadt tillfälligt förordnande, och derföre har föreningen af detta uppdrag med tjänstebefattningen såsom Kongl. räntmästare fått ega rum. Detta har varit en förmån, som varit Schlytern beredd, och som han i flera år fått åtnjuta. Men om man nu går in på den bana, att äfven åtnjutandet af sådana tillfälliga arfvoden, som efter Kongl. Maj:ts nådiga godtfinnande kunna indragas eller förändras, skola berättiga innehafvarne att vid befattningens indragning få bibehålla arfvodet såsom pension för lifstiden, så synes mig alla förändringar i embetsverkens organisation skola kunna blifva omätligt fördyrade. Det är en vedertagen grundsats, att, då någon sådan förändring sker, få de, som innehafva sina befattningar på grund af fullmakt, behålla lönerna på indragningsstat; derest de icke vunnit annan motsvarande eller förmånligare anställning, men att utsträcka detta ända derhän, att äfven sådane, som ej varit med fullmakt försedde, skulle få behålla arfvodena för lifstiden, har hittills icke ansetts utgöra någon dem tillkommande rättighet, och synes mig ej heller lämpligt. Af en föregående talare åberopades förhållandet med Nummerlotteriet såsom exempel. Jag kan ej erinra mig, om de vid denna inrättning anställde tjenstemän voro med fullmakt försedde; men indragningen af detta verk var en följd af den allmänna önskan att få bort detsamma, såsom för hela landet skadligt och föga hedrande, och för att vinna bifall härtill, underkastade sig Rikets Ständer villigt de uppoffringar, som kommo i fråga för att få denna inrättning upphäfd. Skulle således tjenstemännen i Nummerlotteriet äfven endast varit anställde på grund af förordnanden på behaglig tid, tror jag ej att detta prejudikat bör utsträckas till alla likartade frågor, som möjligen kunna förekomma. Jag tror, att Stats-Utskottet vid detta tillfälle gått till väga med tillbörlig varsamhet, då det mera sett tillgodo det allmännas intresse, än det följt enskilda sympatier. Skulle jag i denna fråga lyda känslans

röst, skulle jag vara den förste att bevilja anslaget, men jag har alltid ansett att känslan bör tåga, då pligten talar.

Herr Munthe: I betraktande af de ifrågavarande embetsmännens långa och väl vitsordade tjenstetid, kan jag ej anse annat, än att de böra komma i åtnjutande af pension; och jag får derföre på de skäl, som blifvit af den förste talaren framställda, yrka bifall till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet.

Herr Statsrådet Bredberg: Det har af en talare här blifvit ifrågasatt, huruvida tjenstemännen i Nummerlotteriet voro försedde med fullmakt på sina tjenster. Jag tror mig kunna meddela, att de hade dem endast på förordnande. Vid samma riksdag, då Nummerlotteriet indrogs, eller riksdagen 1840—1841, var äfven fråga om indragning af andra tjenstemän, nemligen ledamöterna af Allmänna Ärendenas Beredning. De fingo också pension. Slutligen vill jag nämna, att Salpetersjuleri-staten i landsorten äfven var tillsatt endast på förordnande, men att den icke desto mindre blifvit pensionerad. Då en talare här ifrågasatt, huruvida känslan kunde få motivera ett Kammarens beslut, får jag fästa uppmärksamheten derpå, att vid afgörande af frågor, rörande Nionde Hufvudtiteln, ej endast den stränga rätten och statsmannavisheten, utan äfven de personligen bevakande omständigheterna måste göra sig gällande. Hvad nu särskildt Kongl. Räntmästaren Schlytern beträffar, så tror jag mig kunna tillägga, att han har ej allenast sin egen, utan äfven en nyligen afiden broders stora familj att försörja, och att han derföre är nödsakad att fortfarande uthålla med sin trängna befattning, ehuru hans helsa blifvit med åren betydligt försvagad. I detta fall finnes således verkligen mycket bevakande omständigheter. Hvad åter Kammarherren Westerstand vidkommer, så har hans syn blifvit på sednare tider mycket försvagad, så att han nära nog lotas af blindhet. Hvad angår sist Vaktmästaren Pettersson, så kan han väl ej åberopa en så lång tjenstetid, som de båda förutnämnde tjenstemännen, men å andra sidan tillsättas i allmänhet vaktmästareplatser endast på förordnande, hvadan en jemförelse i detta fall svårligen låter sig göra.

Herr Wærn: Såsom Utskottsledamot har jag ansett mig böra följa vissa principer, utan att låta bevakande omständigheter inverka på mig; men jag måste dock medgifva, att sådana omständigheter i detta fall förefinnas. Fall finnas visserligen, då tjenstemän, hvilka få förordnanden på tjenster, som ej ligga utom deras egentliga verksamhetskrets, måste anses berättigade till pension. Så t. ex. skulle jag anse det orätt, om ej officerare vid Väg- och Vattenbyggnadskorpsen, som nu i öfver tjugu år varit uppförd på extra stat, vid afskedstagandet fingo pension. De nu ifrågavarande embetsmännen innehade åter andra tjenster, och uppbyro för sin verksamhet inom Salpeter-komitéen endast arfvoden. Kammareren har dock friare händer än Utskottet; och orsaken, hvarföre jag begärt ordet, har egentligen varit den, att jag velat redogöra för hvad som föranledt mitt beslut såsom Utskottsledamot. Hvad nu de ifrågavarande personerne särskildt beträffar, så känner jag ganska väl, att Kongl. Räntmästaren Schlytern är i behof af pension. Men på samma

gång måste jag uttrycka den åsigt, att, om man i det ena fallet, eller i afseende på honom, låter personliga skäl gälla, så finnes det ej någon tänkbar princip, hvarföre man ej skulle låta samma skäl gälla för de öfrige tjänstemännen, eller hvarföre man skulle förvägra dem pension. Jag vill för min del ej understödja Utskottets förslag, utan lemna åt Kammaren att öfverväga, huruvida skäl förefinnas att frångå detsamma.

Herr Ehrengranat: Det mesta, som kan i denna sak sägas, har redan blifvit sagdt af de föregående värde talarne. Jag vill derföre blott inskränka mig till att uppläsa en del af den skrifvelse, som Rikets Ständer vid förra riksdagen afläto till Kongl. Maj:t, angående Salpetersjunderi-staternas upplösning. Der står nemligen: »Emot hvad sålunda blifvit föreslaget, hafva Rikets Ständer icke haft vidare att erinra, än att, hvad angår öfvertagandet af Salpeterfondens expektans-, pensions- och indragningsstater, det synts mindre lämpligt, att på förhand lemna ett medgifvande i ofvan antydda syftning i afseende på sådane tjänstemän, hvilkas befattningar först framdeles kunna till indragning förkomma.» Det vill synas mig, att Rikets Ständer ej haft något att invända mot sjelfva principen att ställa Salpeter-komitén på indragningsstat; och Riksdagen skulle således endast handla i konsekvens med denna skrifvelse, om den biföll Kongl. Maj:ts Proposition. Hvad vidkommer de ifrågavarande tjänsternas föregifna öfvergående beskaffenhet, tyckes det mig, som om ett verk med expektans- och indragningsstat ej kunde anses såsom tillfälligt. Det måste väl, enligt mitt förmenande, betraktas såsom varande af permanent natur.

Grefve Hamilton, Henning: Det är uppenbart, att desse tjänstemän, hvilkas ifrågavarande befattningar icke böra betraktas annorlunda än som tillfälliga uppdrag, som icke kunna för innehafvarne grundlägga någon pensionsrätt, icke äro berättigade till erhållande af pension, och att Utskottet således följt en grundsats, som ej kan underkännas; men det händer någon gång, att Riksdagen beviljar anslag, då billigheten fordrar det. Man bör således tillse, om, med afseende på någon af desse, billigheten bjuder att tillerkänna pension. Hvad då först beträffar Vaktmästaren Pettersson, så, och då jag just nu på enskild väg erhållit den upplysning, att hans tjänstetid belöper sig till 23 år — hans ålder är mig obekant — synes skäl icke vara förhanden att bevilja det för honom begärda anslagsbeloppet. Den tid, sedan år 1843, som Kammarherren Westerstrand varit i Salpeter-komiténs tjänst, synes, i och för sig, icke böra bereda honom pension. Här har visserligen en af Konungens rådgifvare uppgifvit, att hans synförmåga skulle vara så försvagad, att han icke skulle kunna arbeta; men om förhållandet är sådant, hvilket jag naturligtvis icke betviflar, måste han äfven taga afsked ifrån sin befattning såsom registrator i Finans-departementet, och då erhåller han, i sådan egenskap, pension. Med Schlytern eger ett annat förhållande rum. Han har nemligen i Salpeter-komitén tjänstgjort den tid, som i allmänhet erfordras för civila tjänstemän för att komma i åtnjutande af pension. Han befinner sig således i en annan ställning än de öfrige tvänne. Hade han varit uppförd på ordinarie stat, skulle han varit berättigad till pension. Jag anser derföre billigheten fordra,

att Schlytern, men icke de öfrige, erhåller pension, och hemställer, att, vid propositionernas framställande, frågan om anslaget till Schlytern, skiljes från den om anslaget till de begge andre.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då jag förra gången hade ordet, glömde jag att fästa uppmärksamhet derpå, att, om den nådiga Propositionen bifalles, sådan den är framställd, ifrågavarande tjänstemän skulle, derföre att de uppburit endast arfvoden, komma i en förmånligare ställning, än om de haft ordinarie lön och blifvit så väl för nu ifrågavarande befattningar som för sina öfriga innehafvande tjänster på en gång pensionerade, ty, i sådant fall hade de endast erhållit 80 procent af lönernas sammanräknade belopp. Nu hafva de deremot föreslagits till erhållande af pensioner, motsvarande hela det belopp, de såsom arfvoden uppburit. Jag har blott velat anmärka denna oegentlighet, då det naturligtvis är Kammaren obetaget, att, huru långt den behagar, sträcka sin frikostighet. För min del fortfar jag att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, då olika yrkanden blifvit gjorda i afseende å de ifrågasatta pensionerna för Kongl. Räntmästaren Schlytern samt de två öfrige personerne, komme delning af propositionen att ega rum; och hade, hvad först beträffade frågan om beviljande af det utaf Kongl. Maj:t för Schlytern äskade pensionsbelopp, 750 R:dr, yrkanden blifvit framställda dels å bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna del, dels om afslag derå och bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, och dels slutligen af Herr Fåhræus, att Kammarren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts framställning, att en pension af 600 R:dr beviljades Kongl. Räntmästaren Schlytern.

Herr Fåhræus: Jag afstår från mitt förra förslag, hvad pensionsbeloppet angår, och förenar mig med Grefve Hamilton.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets hemställan uti ifrågavarande hänseende och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts framställning, hvilka båda propositioner med blandade ja och nej besvarades; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utskottets hemställan förnyats samt likaledes med ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes, till följd hvaraf uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 9:de punkten af Ut-låtandet N:o 41, i hvad den rörer föreslagen pension åt Kongl. Räntmästaren Herman Schlytern, röstar

Ja:

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna hemställan och beviljar det af Kongl. Maj:t för Schlytern äskade pensionsbeloppet, 750 R:dr.»

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 29;

Nej — 60.

Herr Grefven och Talmannen förmälte, att, hvad angick den återstående delen af punkten, eller frågan om beviljande af de utaf Kongl. Maj:t äskade pensionsbeloppen för Kammarherren Westerstrand och Vaktmästaren Pettersson. hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i denna del, och dels afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts framställning i förevarande hänseende; hvarefter, och sedan Herr Grefven och Talmannen framställt proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; proposition på bifall till Utskottets hemställan förnyades samt besvarades med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Friherre af Ugglas begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets i 9:de punkten af Utlåtandet N:o 41 gjorda hemställan, i hvad den rörer föreslagna pensioner åt Kamreraren vid förra Salpeter-komitéen, Kammarherren C. A. Westerstrand och Vaktmästaren hos samma komité L. Pettersson, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna hemställan och beviljar de af Kongl. Maj:t för nämnde personer äskade pensionsbelopp.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 33.

10:de punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

11:te punkten.

Herr Brusewitz: Jag har noga öfvertänkt denna fråga, och, enär jag funnit den vara behjertansvärd, har jag icke tvekat att reservera mig emot Utskottets Utlåtande, och tvekar ej heller nu att föreslå Kammararen att bifalla hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit. Generaladjutanten Hygrells enka är öfver 81 år gammal, har varit enka i

27 år, lefver i ytterst torftiga omständigheter, och är, efter benbrott i sistlidne Juli månad, sängliggande sjuk. Hennes man, som under 46 års tid tjenade Staten, hade utmärkt sig i åtskilliga krig, och blef år 1830 befordrad till Generaladjutant. Det vore väl, under sådana förhållanden, icke rätt att afslå den pension åt Enkefru Hygrell, som Kongl. Maj:t i nåder föreslagit. Jag, för min del, finner mig böra yrka, att Kamnaren, med afslag å Utskottets Utlåtande, bifaller hvad Kongl. Maj:ts Proposition, rörande pension till Enkefru Hygrell, innehåller.

Grefve Hamilton, Henning: I fråga om anslag till affidne tjänstemäns enkör, göra sig olika känslor gällande. Den ena är känslan af ett behof, som bör afhjelpas; den andra är *den*, som man, med hänsende till sin enskilda kännedom om den ifrågavarande personen, hyser; och slutligen är det känslan af Statens pligt, att ej lemna enkör efter sådane män oförsörjda, som under en lång tid uppoffrat sina krafter i Statens tjänst. De första känslorna böra aflägsnas, ty Staten är ingen fattigvårdsanstalt. Vid detta tillfälle vill jag försöka att endast fästa mig vid den sistnämnda, och tillse, huruvida icke anledning förefinnes att anslå det utaf Kongl. Maj:t begärda beloppet åt den 80-åriga olyckliga och sjuka enkan. Stats-Utskottet, som utgått från den åsigt, att pensionering af embets- och tjänstemäns enkör eller familjer icke borde ifrågakomma, utom i särskilda undantagsfall, då den aflidnes förtjenster varit synnerligen framstående, har ansett, att ett sådant förhållande uti ifrågavarande fall icke vore ådagalagdt. I Kongl. Maj:ts Proposition finnes, med afseende på Generaladjutanten Hygrells förtjenster, blott anfördt, att Statsrådet »i betraktande af Generaladjutanten Hygrells i lifstiden långvariga och berömliga verksamhet» tillstyrkt bifall åt framställningen. »En långvarig och berömlig verksamhet» är redan ett godt skäl; och det är för mycket begärdt, att, då jag såsom blott Underlöjtnant och Löjtnant stått under Hygrells befäl, mitt vitsord skulle hafva särdeles kraft. Det vill jag emellertid nämna, att ju längre jag lefvat, desto mera har jag haft tillfälle att högakta och beundra den person, som under min första tjänstetid varit min chef. Jag tror mig icke behöfva tala om hans insigter såsom artilleriofficer. Den aktning han inom vapnet åtnjöt; att han under 1813—1814 års krig utmärkt sig; och att han sedermera under sådane chefer som Cardell och Delwig vann hastig befordran — allt detta talar tillräckligt till hans förmån. Hvad jag kan och hvad jag anser mig skyldig säga är, att han såsom chef behandlade sina officerare utom tjänsten, såsom sina vänner, ofta nog såsom sina barn; men i tjensten var han icke längre den gode vännen, utan tjänstemannen, som borde hålla sina underlydande på behörigt afstånd. Då man tillbringade en middag eller afton i hans hus, glömde man chefen och såg endast den äldre kamraten; men om man påföljande morgon, iklädd uniform, infann sig hos honom, stadnade man vid dörren. Om man stigit fram, hade man icke behöft frukta något ovänligt eller officerns hederskänsla sårande ord, men hvad man behöfde frukta var en blick af förundran, att man kunde glömma sin plats. En egenskap, som utmärkte Hygrell sjelf, och som han äfven fordrade af underlydande, var, hvad han sjelf kallade, att man skulle vara

vara dokumenterad. Han tyckte om, att man uppfyllde sina pligter, men han fordrade ock, att hvar och en skulle känna till punkt och prick, hvarpå de grundade sig. Han införde också en anda af ordning. Tjenstgöringen gick så lugnt och så väl, som man rimligtvis kunde begära i fredstid. För mig framstår han såsom typen för en regementschef.

Med afscende på Generaladjutanten Hygrells i lifstiden ådagalagda utmärkta egenskaper, anser jag, att landet icke bör lemna hans enka i nöd och bekymmer. Hon kan icke arbeta, utan måste vårdas; och eger ingen annan inkomst än den årliga pensionen från Arméens pensionskassa, 275 R:dr. För min del anhåller jag, att, med afslag å Utskottets förslag, Kongl. Maj:ts Proposition måtte bifallas.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då föregående talarne redan fullständigt framhållit de skäl, hvilka tala för beviljande af pension åt Generaladjutanten Hygrells enka, inskränker jag mig till att förklara, det äfven jag anhåller, att, med afslag å hvad Utskottet hemställt, Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i denna del måtte vinna Kammarens bifall.

Friherre Cederström, Anders: Äfven jag önskar förorda denna sak, men lika litet som jag kan godkänna den grundsats, Utskottet uttalat, lika litet kan jag finna, att denna grundsats blifvit af Utskottet konsekvent genomförd. Utskottet säger nemligen: »Vid behandling af såväl denna som öfriga i likartadt syfte hos Riksdagen gjorda framställningar har Utskottet utgått från den åsigt, att pensionering af embets- och tjenstemäns enkor eller familjer icke bör ifrågakomma, utan i särskilda undantagsfall, då den aflidnes förtjenster varit synnerligen framstående.» För min del kan jag icke finna, att efterkommande böra för sina förfäders förtjenster belönas; jag tror, att det är förtjensten sjelf, som bör belönas; men hvarken enka eller barn. Deremot tror jag, att en annan grundsats, som hittills blifvit följd är den rätta; och det är den, att sådane embetsmän, som nitiskt och troget uppfyllt sina åligganden och derföre icke kunnat egna sin tid åt något annat, som kunnat sätta dem i tillfalle bereda sig och de sina några besparingar för framtiden, böra vara förvissade derom, och känna sig uppmuntrade, att heldre nitiskt sköta Statens tjenst än söka biförtjenster, deraf, att Staten understödjer deras familjer, derest, efter familjefädernes död, dessa skulle befinna sig i torftiga omständigheter. Jag för min del kan icke finna annat än att en sådan visshet hos embetsmännen skall lända till Statens eget bästa. Hvad beträffar mitt yttrande, att Utskottet icke konsekvent utfört den grundsats, det uttalat, så anser jag, att denna inkonsequens framlyser, då man jemför den nu förevarande 11:te punkten, i hvilken Utskottet tillstyrker afslag å pension till Enkefru Hygrell, med den 20:de punkten, hvari Utskottet tillstyrker pension åt Landshöfdingen Oldewigs enka. Det är visserligen sannt, att Utskottet i denna senare punkt sagt, att Oldevig under en 53-årig embetsmannabanna utvecklat en förtjenstfull och för det allmänna gagnande verksamhet; men Generaladjutanten Hygrells tjenstetid var både lång och ärofull och jag tror icke, att Oldewigs förtjenster kunna öfverväga Hygrells. Jag har dennes meritförteckning

här i handen, och, om han också icke varit en Axel Oxenstjerna, har han i alla fall på ett ärorikt sätt häfdat fäderneslandets anseende.

På grund af hvad jag anfört, yrkar jag afslag å Stats-Utskottets Utlåtande och bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr Fåhræus: Ehuru jag icke antecknat mig såsom reservant vid denna punkt, så har jag likväl varit och är fortfarande af den mening, att i denna fråga synnerligen behjertansvärda omständigheter tala för bifall till den Kongl. Propositionen.

Jag får derföre, under återopande af de skäl, de begge förste talarne anfört, yrka afslag å Utskottets Utlåtande och bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, gjordes först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, hvilken proposition med ja besvarades.

12:te och 13:de punkterna.

Utskottets hemställanden biföllos.

14:de punkten.

Herr Wærn: Jag får hemställa, att Kammararen, med iakttagande af förut fattadt beslut, ville nedsätta den i 14:de punkten mom. a, till 26,000 R:dr föreslagna summan till 25,000 R:dr.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på godkännande af punkten med den af Kammararens beslut i afseende å 4:de punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 37 påkallade förändring, att anslagsbeloppet 26,000 R:dr nedsattes till 25,000 R:dr, hvilken proposition med ja besvarades.

15:de—18:de punkterna.

Utskottets hemställanden biföllos.

19:de punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den här gjorda framställningen afser att på indragningsstat uppföra ett fyllnadsarfvode till den tjänsteman, som under den tid Herr Schönmeijer kan blifva af sjuklighet fortfarande hindrad att tjänstgöra, förrättar hans tjänst. Jag tror, att det är första gången, som fråga väckts att på indragningstat uppföra ett sådant anslag, hvilket väl möjligen kan komma att behöfvas, men som också kanske kan blifva öfverflödigt. Om det hade varit ifrågasatt, att på indragningsstat förflytta Herr Schönmeijer sjelf, med åtnjutande af den honom i förhållande till lönen tillkommande pension,

hade ett helt annat förhållande egt rum, ty sådant har händt många gånger förut, då en tjänsteman varit af sjukdom otjenstbar. Vänligen har denne då erhållit hela lönen såsom pension; men att, under det tjänstemannen stått qvar i sin befattning, ett arfvode å indragningsstat anslagits åt den, som möjligen kunnat blifva förordnad, att för honom vikariera, deruppå är, efter hvad jag tror, detta det första exemplet. Om det vid andra embetsverk erforderats vikarier för sjuke tjänstemän, hafva medel dertill tagits af Hufvudtitelns besparingar och äfven någon gång af extra utgiftsmedlen. Enligt min tanke skulle det vara ett ledsamt prejudikat, om för vissa tjänster dubbla löner anvisades, så att först beviljades å stat tjänstemannens egen lön och sedermera aflöning för en vikarie. Jag hyser stora betänkligheter i detta hänseende, och yrkar, att den Kongl. Propositionen måtte afslås.

Herr Lagerstråle: På sätt den förre talaren omförmält, hafva ofta obotligt sjuke tjänstemän blifvit uppförde på indragningsstat; och, om läkarebetyget för Schönmeijer innefattat något sådant, hade sannolikt den Kongl. Propositionen blifvit i den rigtningen affattad. Men vid det förhållande, som nu egt rum, skulle det icke ens varit formenligt, att, utan Schönmeijers egen ansökan, göra en sådan framställning. Under fyra år af sin sjukdom har han icke kunnat sköta sin tjänst, och omständigheterna gifva ringa förhoppning, att detta förhållande snart skall upphöra. Det har också visat sig, att återinträde i tjensteutöfning föranledt sjukdomens förnyade utbrott. Jag hemställer, om det vore lämpligt att han, under en tillfälligtvis återvunnen helsa, inkallades till tjenstgöring, som kunde hafva ett återfall till följd. Om propositionen varit på sådant sätt affattad, att Schönmeijer skulle öfverflyttats på indragningsstat, med bibehållande af hela lönen eller 3/4-delar deraf, så skulle under hela hans lifstid både han och hans efterträdare uppburit lön: men, såsom den nu framställts, är det åtminstone tänkbart, att, om hans helsotillstånd medger honom att åter inträda, en besparing kan ske; och då har ju ej annat inträffat, än att den interimistiskt anslagna lönen försvinner. Det synes mig derföre som om formen för framställningen snarare bereder en möjlighet för besparing, än om Schönmeijers direkta öfverflyttning på indragningsstat blifvit föreslagen; och jag nödgas derföre anbjalla om bifall till Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet tillstyrkta Proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till densamma, hvarvid svarades många ja jemte åtskilliga nej, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utskottets hemställan förnyats samt med många ja jemte åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Stats-Utskottets i 19:de punkten af Utlåtandet N:o 41 gjorda hemställan, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;*

Vinner nej, afslår Kammaren denna hemställan.»

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 19.

20:de punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

21:sta punkten.

Herr Bennich: Stats-Utskottet har afstyrkt den ifrågavarande punkten på samma grund som pensionen till Generaladjutanten Hygrells enka. Då Kammaren emellertid beviljat enkefru Hygrell pension, så torde konsekvensen fordra, att sådan beviljas jemväl åt enkefru Gyllenhammar. Jag tror, att, om ock Gyllenhammar icke hade så stora förtjenster som Hygrell, voro de dock sådana, att de böra berättiga hans enka till erhållande af pension. Af den Kongl. Propositionen inhemtas, att han nedlagt förtjenster om det allmänna under en 53-årig tjenstetid, dels vid arméen, hvarest han förvärfvat sig medaljen för tapperhet i fält, och dels såsom föreståndare för Warbergs stora lifstidsfängelse, i hvilken egenskap han städse ådagalagt synnerligt nit och skicklighet. Jag har från chefen vid det embetsverk, hvarunder Gyllenhammar tjenstgjort, erhållit en promemoria, som upplyser, att Gyllenhammar, såsom direktör vid Warbergs fängelse, ledt nybyggnadsarbetet derstädes, och att han, under utöfningen af denna befattning, blifvit tillfogad en obotlig skada. Vid sådana förhållanden, och då dessutom af adelskalendern inhemtas, att Major Gyllenhammar blifvit välsignad med ej mindre än tio barn, hvilkas uppfostran hindrat honom ifrån att lemna någon förmögenhet till efterkommande, synas alla skäl tala för beviljande åt enkan, som redan är 67 år gammal, af den ifrågasatta pensionen, och jag för min del påyrkar, att den Kongl. Propositionen måtte bifallas.

Herr Brusewitz: Af samma skäl, som jag hemställde, att pension skulle beviljas åt enkefru Hygrell, hemställer jag nu, att Kammaren måtte bevilja den af Kongl. Maj:t begärda pensionen åt enkefru Gyllenhammar.

Herr Lilliehöök: Såsom en följd af de beslut, Kammaren behagat fatta i dylika frågor, anser jag för min del, att den Kongl. Propositionen, rörande pension till enkefru Gyllenhammar, bör bifallas; men jag ber att på samma gång få uttala den öfvertygelse, jag hyser, att det vore önskvärdt, om dylika framställningar gjordes endast i högst

ömmande fall, eller då mannen på ett synnerligt, för Riket hedrande sätt utmärkt sig. Jag anser nemligen, att, i samma mån som Riksdagen beviljar understöd åt enkor och barn, i samma mån komma tjänstemännen, mindre än de eljest skulle göra, att sjelfve tänka på sina efterkommande. I en tid, då vi ega allmänna inrättningar, der enkor och barn kunna betryggas, synes det mer än billigt, att hvar och en i sin lifstid tänker för de sina, så att de icke må falla det allmänna till last; detta så mycket heldre som det är ganska svårt, att, i frågor sådana som dessa, utöfva full rättvisa. En tjänsteman i de lägre graderna kan nemligen hafva varit lika nitisk och skicklig, som en högt uppsatt, ehuru den förres förtjenster icke blifvit så kända som den senares. Detta är den åsigt, jag velat uttala, på samma gång jag, i konsekvens med Kammarens förut i motsvarande frågor fattade beslut, tillstyrker, att den åt fru Gyllenhammar föreslagna pension måtte beviljas.

Grefve Mörner, Carl Göran: Såsom skäl för bifall till pensionen åt fru Gyllenhammar, har åberopats, att Kammaren beviljat fru Hygrell pension; men under den pågående diskussionen, rörande pensionen åt fru Gyllenhammar, har jag icke funnit några sådana omständigheter hafva blifvit framdragna, som åberopades till stöd för begäran af pension åt fru Hygrell. Jag känner icke i hvad mån fru Gyllenhammar är i behof af den föreslagna pensionen; men vill gerna tro, att förhållandet kan vara sådant. Den Kongl. Propositionen nämmer dock icke något härom, och Propositionen synes mig äfven i det fallet vara ofullständig, att af densamma icke inhemtas, huruvida fru Gyllenhammar åtnjuter pension af arméens pensionskassa eller af den fond, som Kongl. Maj:t har till sin disposition för civile tjänstemäns efterlemnade fattiga enkor. Till understöd ur denna fond har dock fru Gyllenhammar varit berättigad, när hennes man innehaft civil befattning såsom direktör vid Warbergs straffängelse. Jag anser derföre, att frågan om pension till bemälda enkefru icke är behörigen utredd.

Herr von Möller: Med anledning af den siste talarens yttrande, att saken icke vore utredd, ber jag få yttra några ord. Jag är ej i tillfälle att lemna full utredning; men, fastän Gyllenhammar ej kan anses hafva gagnat Staten lika mycket som Hygrell och Oldewig, hvilka innehade högre tjänstebefattningar, så har han dock under den 53 år långa tjänstetiden ådagaladt många förtjenster. Redan såsom Underofficer under Sveriges utmärktaste artillerigeneral belönades hans tapperhet i fält med medalj; han befordrades derefter till officer på Wendes Artilleri. Hans militära bana utgjorde 39 år, och i 14 år tjänstgjorde han såsom direktör vid straffängelset i Warberg. Hans duglighet och skicklighet, i denna senare egenskap, har af den förste talaren, under åberopande af officiellt intyg, blifvit vitsordad, och derom torde således icke vara någon tvist. Enkan är, efter hvad jag af mina länskamrater förnummit, i stort behof af understöd, men icke allenast hon, utan fem hemmavarande äldre döttrar — redan 1815 ingick Enkefru Gyllenhammar äktenskap -- äro oförsörjda.

Då således Major Gyllenhammar i lifstiden om det allmänna nedlagt förtjenster, hvilka icke böra mätas efter rangen af hans befattning,

samt hans enka befinner sig i torftiga omständigheter, måste jag för min del tillstyrka, att den Kongl. Propositionen bifalles.

II. Exc. Friherre de Geer: I anledning af hvad som blifvit anmärkt emot den Kongl. Propositionen, ber jag få nämna att, om äfven Major Gyllenhammars förtjenster icke kunna uppskattas lika med Generaladjutanten Hygrells, hvarom nyss var fråga, så är dock hans verksamhet väl vitsordad; och äfven Rikets Ständer hafva gifvit honom ett sådant vitsord, då de tillade Gyllenhammar vid afskedstagandet en högre pension än den, hvartill han, efter gällande författningar, varit berättigad. Jag är visserligen icke i tillfälle att bestämdt kunna upplysa, om enkefru Gyllenhammar, från den fond, Regeringen har till sin disposition åt behöfvande tjenstemäns enkor, erhållit någon gratifikation, churu, såvidt mitt minne förslår, sådant ej egt rum. I alla händelser äro dessa gratifikationer så små, att de endast, i ytterst få fall, äro jemförliga med den nu föreslagna pensionen; och skulle någon sådan gratifikation vara gifven, kommer den sannolikt att upphöra, i händelse den nu ifrågasatta pensionen beviljas. Det är sannt, att det är svårt och ömtåligt att uppdraga en gräns, vid bedömandet, huruvida en tjenstemans egenskaper varit af så framstående förtjenst, att en framställning sådan som den nu ifrågavarande bör ske. Regeringen söker i det fallet stundom efter prejudikater såsom ledning för sitt handlingssätt; och i sådant afseende ber jag få nämna, att vid sista riksdagen, begärdes af Kongl. Maj:t åt Kommandanten och Fångelse-direktören vid Långholmen Gierz' enka en pension af 300 R:dr, hvilken af Rikets Ständer beviljades med ett till 500 R:dr förhöjdt belopp.

Jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till den Kongl. Propositionen.

Herr Lilliehöök: Med anledning af gjord förfrågan, huruvida Kommandanten Gyllenhammars enka vore berättigad att ur enke- och pupillkassan åtnjuta pension, får jag förklara, att, enär Gyllenhammar varit kapten vid Gotlands nationalbeväring, hon eger åtnjuta någon, ehuru ganska obetydlig pension.

Herr. von Storckenfeldt: Jag anhåller att få instämma i Herr Lilliehööks första anförande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Tahnannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt och dels afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning, gjordes först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

22:dra — 30:de punkterna.

Utskottets hemställanden biföllos.

31:sta punkten.

Herr Berlin: Det skäl, som Stats-Utskottet anfört, för det den afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, angående den Sekreteraren i Sundhets-kollegium, Häradshöfdingen Johan Erland Ljungberg efter afskedstagandet tillkommande pension, är att Ljungberg redan såsom f. d. tjänsteman i Riksbanken derifrån uppbär en årlig pension af 1,600 R:dr R:mt. Såvida icke det skall underförstås, att Ljungberg icke är i behof af någon förhöjning i den honom tillkommande pension, kan jag icke inse, huru detta skäl kan föranleda till afslag å den Kongl. Propositionen, för hvars godkännande något lagligt hinder icke lär förefinnas.

Af Kongl. Maj:ts Proposition inhemtas, att Ljungberg uppnått en ålder af 70 år, varit 48 år i Statens tjenst, deraf han tjenstgjort 41 år såsom ordinarie tjänsteman hvaribland 31 år såsom sekreterare. Dertill anhåller jag att få tillägga, att han till år 1840 icke uppburit såsom sekreterare högre lön än 1,222 R:dr 75 öre, men hvilken då ökades till 1,600 R:dr, dermed fortfor till 1857. Då erhöLL Ljungberg visserligen en löne-tillökning af 900 R:dr, men mot förbindelse att afstå de honom förut tillkommande sportler, hvilka i medeltal under de 10 nästförflutna åren utgjort 470 R:dr, hvadan således den egentliga löneförhöjningen reducerades till omkring 400 R:dr. Å 1864 erhöLL Ljungberg ytterligare en löneförhöjning af 500 R:dr utaf det extra anslag, som meddelats till förbättrande af Sundhets-kollegii embets- och tjänstemäns löner, men hvilken löneförhöjning icke kunde på ordinarie stat uppföras, emedan det är ifrågasatt, att kollegium skall ombildas. Det synes väl vara billigt, att en man, som så länge, och till embetsverkets stora nytta, tjenstgjort, icke må tvingas att tjenstgöra utöfver den ålder, då krafterna vanligen börja svika, blott för att kunna komma i åtnjutande af en lika väl behöflig och billig, som sent beviljad lönetillökning; icke heller kan det vara nyttigt för ett embetsverk, att en så vigtig tjänsteman som dess sekreterare, tjenstgör öfver den tid, då krafterna börja aftaga. Herr Ljungbergs krafter äro visserligen ännu oförminskade; men det synes i allt fall obilligt, att han af ekonomiska skäl skall, då han uppnått så hög ålder, tvingas att stanna qvar i tjensten. Alla billighetsskäl tyckas mig därför tala för bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, hvarföre jag yrkar, att, med afslag å Stats-Utskottets hemställan, den Kongl. Propositionen må godkännas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att i afseende å förevarande punkt hade yrkats, att Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets deri gjorda hemställan, måtte bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning; blef proposition på bifall till Utskottets hemställan framställd samt besvarad med många ja jemte ett eller annat nej; och förklarades ja hafva varit öfvervägande.

32:dra — 36:te punkterna.

Utskottets hemställanden bifollos.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets Memorial:

N:o 17, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes stridiga beslut, rörande Banko-Utskottets förslag i Memorialet N:o 7, om förändrad lydelse af texten å Bankens sedlar; och

N:o 18, i anledning af Kamrarnes beslut öfver Banko-Utskottets förslag, rörande bankovinsten för år 1865.

Upplästes ett af Herr Herlenius inlemnadt Memorial af följande innehåll:

För enskilda angelägenheter's vårdande, får jag hos Kamraren vördsammt anhålla om 14 dagars ledighet från riksdagen, räknadt från Thorsdagen den 4 dennes.

Denna anhållan blef af Kamraren bifallen.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 1 e. m,

In fidem
O. Brakel.